

ชื่อวิทยานิพนธ์

ผลของ โปรแกรมการผ่อนคลายต่อความเจ็บปวด ภาวะท้องอืดและ
การพักผ่อนหลังการผ่าตัดในผู้ป่วยผ่าตัดน้ำในถุงน้ำดี

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์

นางสาวสุนันทา ศรีวิวัฒน์

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา เหลืองอมรเลิศ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พร เสนารักษ์)

.....กรรมการ
(นายแพทย์วิทยา ชาดิบัญชาชัย)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของ โปรแกรมการผ่อนคลายต่อความเจ็บปวด ภาวะท้องอืด และการพักผ่อนหลังการผ่าตัดในผู้ป่วยผ่าตัดน้ำในถุงน้ำดี แนวคิดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ทฤษฎีความเจ็บปวดของ Melzack and Wall ภาวะท้องอืด การพักผ่อนหลังการผ่าตัด และโมเดลการผ่อนคลายของ Benson

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้ป่วยโรคน้ำในถุงน้ำดีที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งมารับการผ่าตัดที่โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น จำนวน 40 คน ในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนพฤศจิกายน 2537 โดยการสุ่มหมายเลขกลุ่มตัวอย่างไว้ล่วงหน้า และสุ่มแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 20 คน กลุ่มทดลองคือกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการผ่อนคลาย และกลุ่มควบคุมคือกลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมการผ่อนคลาย

โปรแกรมการผ่อนคลายใช้วิธีการของ Benson Respiratory One Method กลุ่มทดลองจะได้รับการฝึกในระยะก่อนผ่าตัด 2 ครั้ง และฝึกอีก 1 ครั้ง เมื่อกลับจากห้องผ่าตัด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล แบบประเมินความเจ็บปวดของ Johnson แบบประเมินภาวะท้องอืด และแบบประเมินการพักผ่อนหลังการผ่าตัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม โดยประเมินความเจ็บปวดเมื่อครบ 24 ชั่วโมงหลังผ่าตัด ประเมินภาวะท้องอืดเมื่อครบ 48 ชั่วโมงหลังผ่าตัด และประเมินการพักผ่อนหลังการผ่าตัดตั้งแต่ผู้ป่วยกลับจากห้องผ่าตัด จนกระทั่งจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ป่วยที่ได้รับโปรแกรมการผ่อนคลายมีความเจ็บปวดน้อยกว่าผู้ป่วยที่ไม่ได้รับโปรแกรมการผ่อนคลาย

1.1 ผู้ป่วยที่ได้รับโปรแกรมการผ่อนคลายมีการรับรู้ความรู้สึกเจ็บปวดน้อยกว่าผู้ป่วยที่ไม่ได้รับโปรแกรมการผ่อนคลายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -3.13, P < 0.05$)

1.2 ผู้ป่วยที่ได้รับโปรแกรมการผ่อนคลายมีการรับรู้ความรู้สึกทุกขุทรมานน้อยกว่าผู้ป่วยที่ไม่ได้รับโปรแกรมการผ่อนคลายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -2.53, P < .0.05$)

1.3 ผู้ป่วยที่ได้รับโปรแกรมการผ่อนคลาย และผู้ป่วยที่ไม่ได้รับโปรแกรมการผ่อนคลาย มีจำนวนครั้งของการได้รับยาแก้ปวดหลังผ่าตัด ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 0.00, P > 0.05$)

2. ผู้ป่วยที่ได้รับโปรแกรมการผ่อนคลายมีภาวะท้องอืดน้อยกว่าผู้ป่วยที่ไม่ได้รับโปรแกรมการผ่อนคลายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -3.88, P < 0.05$)

3. ผู้ป่วยที่ได้รับโปรแกรมการผ่อนคลาย มีการพักผ่อนหลังการผ่าตัดเร็วกว่าผู้ป่วยที่ไม่ได้รับโปรแกรมการผ่อนคลาย

3.1 ผู้ป่วยที่ได้รับโปรแกรมการผ่อนคลายมีระยะเวลาในการลุกเดินครั้งแรกหลังผ่าตัดน้อยกว่าผู้ป่วยที่ไม่ได้รับโปรแกรมการผ่อนคลายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -2.08, P < 0.05$)

3.2 ผู้ป่วยที่ได้รับโปรแกรมการผ่อนคลาย และผู้ป่วยที่ไม่ได้รับโปรแกรมการผ่อนคลาย มีจำนวนวันอยู่รักษาในโรงพยาบาลหลังผ่าตัดไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 0.71, P > 0.05$)

ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้ป่วยที่ได้รับโปรแกรมการผ่อนคลายมีระดับความเจ็บปวดน้อยกว่าผู้ป่วยที่ไม่ได้รับโปรแกรมการผ่อนคลาย เมื่อประเมินความเจ็บปวดโดยแบบประเมินความ

เจ็บปวดของ Johnson แต่จำนวนครั้งของการได้รับยาแก้ปวด ไม่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และพบว่าผู้ป่วยในกลุ่มทดลองมีการพักฟื้นหลังการผ่าตัดเร็วกว่ากลุ่มควบคุม เมื่อประเมินโดยระยะเวลาในการลุกเดินครั้งแรกหลังผ่าตัดเท่านั้น สำหรับจำนวนวันอยู่รักษาในโรงพยาบาลหลังผ่าตัด ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน

ดังนั้นในการใช้จำนวนครั้งของการได้รับยาแก้ปวดหลังผ่าตัด เป็นตัวแปรในการประเมินความเจ็บปวด และจำนวนวันอยู่รักษาในโรงพยาบาลหลังผ่าตัด เป็นตัวแปรในการประเมินการพักฟื้นหลังการผ่าตัด จะต้องพิจารณาให้เหมาะสม ก่อนนำไปใช้ในการวิจัยครั้งต่อไป

THESIS TITLE : THE EFFECTS OF RELAXATION PROGRAM ON POSTOPERATIVE PAIN
ABDOMINAL DISTENTION AND RECOVERY IN CHOLECYSTECTOMY
PATIENTS

AUTHOR : MISS SUNUNTA SRIVIVAT

THESIS ADVISORY COMMITTEE :

.....*Suchittra*.....Chairman
(Assistant Professor Dr.Suchittra Luangamornlert)

.....*W. Sanaruck*.....Member
(Assistant Professor Wiporn Sanaruck)

.....*Witaya*.....Member
(Dr. Witaya Chardbunchachai, M.D.)

ABSTRACT

The purpose of this quasi experimental research was to study the effects of relaxation program on postoperative pain, abdominal distention and recovery in cholecystectomy patients. The conceptual framework for this study was based on Melzack and Wall's gate control theory of pain, the concept of abdominal distention, the recovery concept and Benson's relaxation concept.

The sample of 40 adult gall stone disease patients was drawn by carefully selected criteria from a population of patients admitted for cholecystectomy in Khon Kaen Regional Hospital from May to November 1994. The patients were randomly assigned into 2 groups :

the experimental group who received the relaxation program and the control group who did not.

The relaxation program was Benson's Respiratory One Method Relaxation Technique, given to the experimental group for two sessions--before and after the surgery.

The instruments used were demographic data questionnaire, Johnson's pain and distress scale, the abdominal distention and recovery assessment tools developed by the researcher.

The postoperative pain was measured 24 hours after surgery whereas the abdominal distention was measured 48 hours after the surgery. The recovery was measured following the completion of the surgery until being discharged from the hospital.

Results of this study are the following :

1. Patients who received the relaxation program had significantly lower pain than those who didn't receive the program.

- 1.1 Patients who received the relaxation program had significantly lower perception of pain sensation than those who didn't receive the program. ($P < 0.05$)

- 1.2 Patients who received the relaxation program had significantly lower perception of distress than those who didn't receive the program. ($P < 0.05$)

- 1.3 There were no significant differences in analgesic consumption between the two groups receive the program. ($P > 0.05$)

2. Patients who received the relaxation program had significantly lower abdominal distention score than those who didn't receive the program. ($P < 0.05$)

3. Patients who received the relaxation program had significantly faster recovery than those who didn't receive the program.

3.1 Patients who received the relaxation program had significantly shorter time for ambulation than those patients who didn't receive the program. ($P < 0.05$)

3.2 There were no significant differences in number of hospitalization days after surgery between the two groups. ($P > 0.05$)

It was found that : the patients who received the relaxation program had lower pain level than those who didn't when pain was measured by Johnson's pain and distress scale, but there were no significant differences in analgesic consumption. The patients in experimental group had faster recovery than those in the control group, regarding ambulation. However, there were no significant differences in number of hospitalization days after surgery between the two groups.

For further study, it was recommended that the analgesic consumption and the number of hospitalization days be taken into account in measuring postoperative pain and recovery assessment.